دانیێل دیفیرت و چارەکە سەدەیەک لە پاڵ فۆکۆ دا … دیدار مەسیفی

لە ئەرشیڤی دەنگەکانەوە
٢٠٠٧-١١-٤

هەر کاتێک ناوی پەتای ئەیدز دێت ڕێ و ناوی ئەو پیاوە بە ویقارەشی لە تەکدا دەنوسرێت کە تەمەنیکی درێژی لە وەستان لە بەرامبەر ئەم ترسە جیهانیە تەرخان کردووە و چەندین ریکخراوی جیهانی پێکهێناوە. ئەو پیاوە ئەفەندییە ژیرەی کە لەوانەیە لای زۆرینەی خەڵک تەنها بە گوێگرتن لە ووشەی ئەیدز و زانینیان بەم پەیوەندیەی درێژەی کە لەگەڵ فۆکۆدا هەیبووە، ئەو نموونەیەکیش بێت بۆ بێشەرمی و سەرلێشێوانی ئینسانی بیرمەند.

ئەو پرۆفیسۆرە کۆمەڵناسەی بە ویقارە لە تەمەنێکی زوودا دەستی دا کتێب و بە باڵای پلە ئەکادیمییەکاندا هەڵگەڕا، بەڵام سەرباری ئەم هەموو کار و کردەوە گەورەانەی کە لە تەمەنیدائەنجامی داون، ئەو زۆر کەم خەم و کەم تەرخەم بووە لە خۆبەدەرخستن لە چاو ئەو ڕۆشنبیرانەی کە لە باکوری ئەفریقیا و ڕۆژهەڵاتی ناوەراستدا کار و کتێبەکانی دێستە خۆشەویستەکەی ئەویان سانسۆر کراو وەردەگێڕا سەر زمانەکانی خۆیان وە یان ئەوانەی نوسینەکانی فۆکۆیان بە زمانەکانی عەرەبی و فارسی و تورکی و کوردی دەخوێندەوە و لە کۆڕ و کۆبوونەوە و نوسینەکاندا ناوی فۆکۆ ببوو بە وێردی سەر زوبانیان. ئەوان هەموویان لە دانیێل دیفیرت گەرمتر و زیاتر لە قسە کردن و جل لەبەرکردن و لە وەستان لە بەردەم کامیرادا خۆیان وەک فۆکۆ نیشان دەدا. بێئەوەی هیچیان شێلگیرانە بە نزیک سنوورێک دا بچن کە فۆکۆ لە سەریدا تاق و تەنیا بە سەر و قوونی رووتەوە جوڵنی بە هەر شتێک دەدا کە ناوی دسپلین و دەسەڵاتە!

دانیێل دیفیرت لە تەمەنێکی گەنجدا ببوە دۆستی فۆکۆ و بەتەمەن دە ساڵ لە ئەو بچووکتر بوو، بەڵام ئەو هەر لە سەرەتاوە بەر لەوەی

ببێت بەم پیاوە بە ویقارە کەسێکی گورج و شۆڕشگێر بوو و کاریگەری زۆری لەسەر بیرکردنەوەکانی فۆکۆ دانا. بۆیە لەوانەبوو ئەگەر دیفیرت لە ژیانی فۆکۆ دا نەبووایە، کتێبەکانی ئەو کەمتر بۆنی شۆڕش و ریفۆرمیان لێدەهات. هەروەها فۆکۆ لە بوونی دیفیرت لە پاڵیدا وەک پاڵەوانێکی سەر پەتی سێرک هەردەم هەستی بە لەنگەرگرتنێکی زیاتر دەکرد بە تایبەت کاتێک دووچاری رەخنەی توند دەبووەوە لە لایەن فەیلەسوفانی بە تەمەن لە خۆی گەورەتر وەک سارتەر و دێ پۆڤوار و ئالتوسیر، یان ئەوانەی بیرمەندی راستەو بوون و تیورەکانی فۆکۆیان لەسەر شۆرشی ئیسلامی ئێران کردبووە چەکی گەورە بۆ ئەوەی بچن بە گژ هەموو لێکدانەوەکانی دیکەی فۆکۆ کە سەبارەت داپڵۆسین و دەسەڵات و سێکس هەیبوون.

دانیێل دیفیرت هەردەم لە پاڵ دۆستەکەی دا دەوەستا کاتێک دژ بە فۆکۆ و رەخنەگرانی دەچوون روو پەڕی رۆژنامە فەرەنسییەکانیان بە هەواڵێک دادەپۆشی کە گەورەترین پارادۆکسە لە ژیانی ئەو فەیلەسوفە سەر رووتە. لە هەر وەستانێکی ئەودا لە بەرگری گەلان ئەوان دەچوون دانیشتەکەی فۆکۆیان دەهێناوە گۆڕی کە لەگەڵ خومەینیدا کردبووی ئەو کاتەی لە پاریس پەنابەر بوو، وە هەردەم بە رەخنە فۆکۆیان سەرکۆنە دەکرد کاتێک ئەو شۆرشەی ئەو رۆژگارێک بەرگری لێکردبوو لە دەسەڵاتدا بە دەرزەن چەپ و کورد لە سێدارە دەدات. ئەوان فۆکۆیان بەوە تاوانبار دەکرد کەوا هاوسۆزی ئیسلامە.

بەر لەم تەنگژەیەشدا لە ژیانی فۆکۆ، دانیێل دیفیرت هەرگیز هاوپشتی و هاوسۆزی دە ساڵ پێشووتری فۆکۆی لە یاد نەدەچووە کاتێک پۆستی سەرۆک بەشی فەلسەفە لە زانکۆی کلیمنت-فیرراند لەبەر ئەو جێدەهێلێت بۆ ئەوەی دواتر کوردی ئاسا دوای شاگردەکەی کەوێت.

لە تونس سێ ساڵ پێکەوە ژیان بەسەر دەبەن، دیفیرت لە زانکۆ دەرس دەڵێتەوە و فۆکۆش هەموو کاتی بۆ نوسینێک تەرخان دەکات بە ناوی ئەرکیۆلۆژیای مەعریفەت.

دانیێل دیفیرت بە درێژایی ئەو چارەکە سەدەیەی کە لە پاڵ ناودارترین فەیلەسوفی سەردەم ژیا، بێ ئارەزووێکی ناپەسند ئامادەبوو هەموو تواناکانی خۆی بخاتە پەراوێز و لە سێبەردا گەورەترین خزمەت بە دۆست و خۆشەویستەکەی میشێل فۆکۆ بکات. دواتریش کاتێک دەبینێت دۆستەکەی لە بەر چاوی ئەو دەبێتە قوربانی نەخۆشیێک کە سەرەڕای ئەوەی مەرگێکی مسۆگەری بە دواوەیە، بریتیە لە کابوسێکی پڕ لە شەرمەزاریش، بە تایبەت ئەو سەردەمی کە فۆکۆی

تێدا مرد، دانیێل دیفیرت چۆن تەواوی ژیانی خۆی بۆ فۆکۆ تەرخان کرد کە لە ژیاندا بوو، دوایی مەرگی ئەویش بەر لە هەموو کەسێک چوو لە بەرامبەر ئەم پەتا جیهانیە هەنووکەیەدا وەستا و هەڵستا بە پێکەێنانی یەکەمین رێکخراو لە جیهاندا بۆ بنبڕ کردنی ئەیدز. دانیێل دیفیرت هێشتا لە ژیاندایە و تاوەکو ئێستاش کەسێکی کارایە لەم بوارەدا، هەر کاتێک باس لە ئەیدز بکرێت ئەو یەکەمین کەسە پرسی پێدەکرێت ئەوەی لێرەش لە دواییدا بۆ ئەو نوسینە دەمینێتەوە ئەوەیە کە ئایا کاتێک رۆشنبیر باس لە فۆکۆ دەکات، دەبێت چۆن باس لە پەیوەندییە نەخوازراوە بکات کە ئەو بۆ چارەکە سەدەیەک لەگەڵ دانێێل دیفیرتدا هەیبووە، وە یان چۆن ووتە زیندووەکانی دۆستە سەر رووت و مردووەکەی ئەو بخوێنێتەوە کە دەڵێت "دەبێت لە یەک کاتدا هەم رەچاوی سێکسی بێ سنوور، و هەم رەچاوی دەسەڵاتی بێ پادشا بکەین"!

دیدار مەسیفی

dmasifi289@yahoo.ca